

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ
VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

LƯƠNG THỊ NGỌC OANH

**TÁC ĐỘNG CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI
TỚI PHÁT TRIỂN Ở VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Hà Nội- Năm 2016

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ
VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

LƯƠNG THỊ NGỌC OANH

**TÁC ĐỘNG CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI
TỚI PHÁT TRIỂN Ở VIỆT NAM**

Chuyên ngành: Kinh tế phát triển

Mã số: 62 31 01 05

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

1: TS. Nguyễn Thị Tuệ Anh

2: PGS. TS. Chu Tiến Quang

Hà Nội- Năm 2016

LỜI CẢM ƠN

Luận án tiến sĩ này đã được hoàn thành với những nỗ lực và quá trình học hỏi nghiêm túc của tôi tại Viện Nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương. Nhìn lại quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận án, tôi cảm thấy biết ơn rất nhiều người đã hỗ trợ tôi bằng những cách khác nhau.

Trước tiên, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến TS. Nguyễn Thị Tuệ Anh và PGS.TS Chu Tiến Quang, hai nhà khoa học đã luôn hướng dẫn nhiệt tình và ân cần cho tôi trong quá trình nghiên cứu ngay từ bước đầu nhằm cụ thể hóa định hướng nghiên cứu đến nhận xét góp ý trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận án.

Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới Viện Nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương, đã luôn tạo điều kiện tốt nhất cho tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu tại Viện thông qua những khóa học và trao đổi về phương pháp nghiên cứu, các buổi hội thảo khoa học, những buổi chia sẻ kinh nghiệm nghiên cứu thực tiễn và những dịp sinh hoạt khoa học có liên quan khác.

Tôi xin cũng xin dành lời cảm ơn tới Trường Đại học Ngoại Thương, Khoa Kinh tế Quốc tế và các đồng nghiệp đã luôn tạo điều kiện và chia sẻ với tôi trong quá trình nghiên cứu; các nhà khoa học, các đồng nghiệp tại Tổng cục Thống kê, Bộ Lao động Thương binh và Xã hội đã cung cấp dữ liệu cho việc phân tích trong luận án.

Tôi cũng khắc ghi tình cảm và sự biết ơn sâu sắc tới gia đình thân yêu đã luôn là nguồn động viên lớn lao để tôi có thể tập trung nghiên cứu nghiêm túc và quyết tâm hoàn thành một chặng đường nghiên cứu có ý nghĩa này.

Nghiên cứu sinh

Lương Thị Ngọc Oanh

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan nội dung Luận án tiến sĩ "*Tác động của bất bình đẳng giới tới phát triển ở Việt Nam*" là công trình nghiên cứu độc lập của tôi. Các tài liệu, số liệu trích dẫn trong luận án là trung thực, các kết quả nghiên cứu khoa học nêu trong luận án chưa được công bố trong bất cứ công trình nghiên cứu nào khác.

Nghiên cứu sinh

Lương Thị Ngọc Oanh

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	
LỜI CAM ĐOAN	
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT	vii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG ANH	viii
DANH MỤC BẢNG	ix
DANH MỤC SƠ ĐỒ, ĐỒ THỊ, BẢN ĐỒ, HỘP	x
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài luận án	1
2. Mục đích, ý nghĩa của luận án	3
2.1 Mục đích của luận án	3
2.2 Ý nghĩa của luận án	4
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU VỀ TÁC ĐỘNG CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI TỚI PHÁT TRIỂN VÀ HƯỚNG NGHIÊN CỨU CỦA LUẬN ÁN	6
1.1 Tổng quan nghiên cứu về tác động của bất bình đẳng giới tới phát triển	6
1.1.1 Các nghiên cứu lý thuyết về tác động của bất bình đẳng giới tới phát triển.....	6
1.1.2 Các nghiên cứu thực nghiệm về tác động của bình đẳng giới tới phát triển.....	15
1.1.3 Các đóng góp và vấn đề còn bỏ ngỏ trong các nghiên cứu đã tổng quan.....	26
1.2 Hướng nghiên cứu của luận án	27
1.2.1 Mục tiêu nghiên cứu	27
1.2.2 Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	28
1.2.3 Vấn đề mới của luận án: các câu hỏi và giả thuyết nghiên cứu.....	30
1.2.4 Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu	31
CHƯƠNG 2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI TỚI PHÁT TRIỂN	34
2.1 Các khái niệm cơ bản	34
2.1.1 Giới và bất bình đẳng giới	34
2.1.2 Phát triển.....	36
2.2 Lý luận và phương pháp đánh giá tác động của bất bình đẳng giới trong giáo dục và việc làm tới tăng trưởng kinh tế	37

2.2.1 Lý luận về tác động của bất bình đẳng giới trong giáo dục và việc làm tới tăng trưởng kinh tế	37
2.2.2 Phương pháp đánh giá tác động của bất bình đẳng giới về giáo dục và việc làm tới tăng trưởng kinh tế.....	41
2.3 Lý luận và phương pháp đánh giá tác động của bất bình đẳng giới trong giáo dục và việc làm tới phát triển con người.....	44
2.3.1 Lý luận về tác động của bất bình đẳng giới trong giáo dục và việc làm tới phát triển con người	44
2.3.2 Phương pháp đánh giá tác động của bất bình đẳng giới tới phát triển con người	46
2.3.2 Phương pháp đánh giá tác động của bất bình đẳng giới tới phát triển con người	47
2.4 Các yếu tố ảnh hưởng tới bất bình đẳng giới hoặc mức độ tác động của bất bình đẳng giới.....	49
2.4.1 Thông qua phân tích định tính	50
2.4.2 Thông qua phân tích định lượng.....	57
CHƯƠNG 3. ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI VÀ TÁC ĐỘNG CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI TỚI PHÁT TRIỂN Ở VIỆT NAM.....	61
3.1 Khái quát thực trạng bất bình đẳng giới ở Việt Nam	61
3.1.1 Thực trạng bất bình đẳng giới trong giáo dục.....	61
3.1.2 Thực trạng bất bình đẳng giới về việc làm	62
3.2 Khái quát thực trạng phát triển ở Việt Nam.....	71
3.2.1 Tăng trưởng kinh tế	71
3.2.2 Phát triển con người.....	72
3.3 Tác động của bất bình đẳng giới trong giáo dục và việc làm tới tăng trưởng kinh tế ở Việt Nam.....	73
3.3.1 Phân tích vĩ mô	73
3.3.2 Phân tích vi mô	75
3.4 Tác động của bất bình đẳng giới trong giáo dục và việc làm tới phát triển con người ở Việt Nam.....	78
3.4.1 Phân tích vĩ mô	78
3.4.2 Phân tích vi mô	80

3.5 Các yếu tố ảnh hưởng đến bất bình đẳng giới hoặc mức độ tác động của bất bình đẳng giới tới phát triển ở Việt Nam	92
3.5.1 Kết quả phân tích định tính.....	92
3.5.1.1 Đối với bất bình đẳng giới chung	92
3.5.1.2 Đối với bất bình đẳng giới trong giáo dục	101
3.5.1.3 Đối với bất bình đẳng giới trong việc làm	104
3.5.2 Kết quả phân tích định lượng.....	107
3.5.2.1 Đối với bất bình đẳng giới trong giáo dục	107
3.5.2.2 Đối với bất bình đẳng giới trong việc làm	110
3.6 Những phát hiện chính về thực trạng, tác động và các yếu tố ảnh hưởng đến bất bình đẳng giới trong giáo dục và việc làm ở Việt Nam	112
CHƯƠNG 4. MỘT SỐ GIẢI PHÁP GIẢI QUYẾT BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI VÀ TÁC ĐỘNG CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI NHẪM THÚC ĐẨY PHÁT TRIỂN Ở VIỆT NAM	117
4.1 Bối cảnh liên quan đến mục tiêu bình đẳng giới và thúc đẩy phát triển ở Việt Nam 117	
4.1.1 Nền kinh tế Việt Nam trong quá trình toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế.....	117
4.1.2 Quan điểm và mục tiêu phát triển ở Việt Nam	119
4.1.3 Quan điểm và mục tiêu bình đẳng giới ở Việt Nam	122
4.2 Quan điểm và mục tiêu giải quyết vấn đề bất bình đẳng giới nhằm thúc đẩy phát triển ở Việt Nam	126
4.3 Một số giải pháp giảm bất bình đẳng giới hoặc mức độ tác động tiêu cực của bất bình đẳng giới nhằm thúc đẩy phát triển ở Việt Nam	128
4.3.1 Các giải pháp giảm bất bình đẳng giới	129
4.3.2 Các giải pháp hạn chế tác động tiêu cực của bất bình đẳng giới tới phát triển.....	135
KẾT LUẬN	140
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	145
TÀI LIỆU THAM KHẢO	146
PHỤ LỤC	153
Phụ lục 1: Giải thích một số biến kiểm soát	153

Phụ lục 2: Các kiểm định đối với mô hình ước lượng tác động của bất bình đẳng giới tới tăng trưởng kinh tế theo cách tiếp cận vĩ mô.....	154
Phụ lục 3: Mô tả thống kê các biến kiểm soát trong mô hình ước lượng tác động của bất bình đẳng giới tới phát triển con người	155
Phụ lục 4: Kết quả hồi quy hệ số của các biến kiểm soát đối với tác động của chênh lệch trình độ học vấn của bố và mẹ tới giáo dục của con và chăm sóc sức khỏe gia đình.....	156
Phụ lục 5: Kết quả hồi quy hệ số của các biến kiểm soát đối với tác động của tình trạng việc làm của bố và mẹ tới giáo dục của con và chăm sóc sức khỏe gia đình	158
Phụ lục 6: Kết quả phân rã Blinder- Oaxaca đối với chênh lệch số năm đi học của nam và nữ	160
Phụ lục 7: Kết quả phân rã Blinder- Oaxaca đối với chênh lệch lương của nam và nữ....	163
Phụ lục 8: Một số nội dung cơ bản của VHLSS 2012.....	165
Phụ lục 9: Kết quả kiểm định T-test đối với thu nhập trung bình đầu người trong gia đình có chủ hộ là nữ và chủ hộ là nam	173
Phụ lục 10: Phân tích chi tiết về khái niệm giới và các khía cạnh của bất bình đẳng giới	179

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT**Chữ viết tắt****Cụm từ tiếng Việt**

BBDG	Bất bình đẳng giới
CMKT	Chuyên môn kỹ thuật
CNCB	Công nghiệp chế biến
LĐ	Lao động
LĐTBXH	Lao động, thương binh, xã hội
LLLĐ	Lực lượng lao động
NCS	Nghiên cứu sinh
PTCN	Phát triển con người
TTKT	Tăng trưởng kinh tế
SX	Sản xuất
SXKD	Sản xuất kinh doanh
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
XĐGN	Xóa đói giảm nghèo

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG ANH

Chữ viết tắt	Cụm từ tiếng Anh	Cụm từ tiếng Việt
FDI	Foreign Direct Investment	Vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài
GDI	Gender Development Index	Chỉ số phát triển giới
GDP	Gros Domestic Products	Tổng sản phẩm quốc nội
GII	Gender Inequality Index	Chỉ số bất bình đẳng giới
GSO	General Statistic Office	Tổng cục thống kê Việt Nam
HDI	Human Development Index	Chỉ số phát triển con người
ICOR	Incremental Capital Output Ratio	Hệ số hiệu quả sử dụng vốn đầu tư
ILO	International Labor Organization	Tổ chức lao động quốc tế
LFS	Labour Force Survey	Điều tra lao động và việc làm
OLS	Ordinary least squares	Ước lượng bình phương nhỏ nhất
UN	United Nations	Liên hợp quốc
UNDP	United Nations Development Program	Chương trình phát triển Liên hợp quốc
VHLSS	Vietnam Household Living Standard Survey	Điều tra mức sống hộ gia đình Việt Nam
WB	the World Bank	Ngân hàng Thế giới